

L'home més enllà de l'artista

Sílvia Culell

Hi ha gent que pensa que les cases diuen molt de les persones. En el cas del senyor De Martín n'hi ha prou amb una habitació. Els mesos de desembre i gener a l'entrar-hi es fa difícil trobar-hi alguna mostra que la delati com a cau de l'artista: *"no hi ha prou llum per pintar en aquesta època de l'any"*, diu ell. Tan sols els llibres que es recolzen en els prestatges d'una de les parets, camuflats per unes cobertes folrades amb paper blau i beix, i un pot sobre la taula, ple de pinzells de totes mides, ens donen una pista. A la primavera, però, tot això canvia. A l'olor de tabac de pipa cremat s'hi barreja la de l'oli i, prop de la finestra, un cavallet aguanta tot el pes de l'art de Josep Maria de Martín... Però, encara falten uns quants dies perquè això passi. Ara, explica que està enfeinadíssim. S'ha acabat l'exposició antològica que des de desembre mostrava la seva evolució artística i és hora de tornar els quadres a casa i col·locar-los al seu lloc. Abans d'obrir la porta, després d'haver fet rodar el timbre mecànic, un soroll fa endevinar la presència d'algú més. És el Tro, el gos que de fa temps acompanya De Martín. Durant la conversa, el ca romandrà en una altra estança de la casa. Només un fons de música clàssica que surt d'un transistor servirà de coixí a les paraules.

La personalitat lligada a la seva obra

Parlar amb Josep Maria de Martín és parlar de pintura. Es fa difícil trobar un tema de conversa en el que no faci ús de la seva habilitat amable per capgirar-lo i fer-hi aparèixer de nou la pintura. És per això que opto a començar per aquesta.

-Què és per vostè la pintura?

-Se n'han fet moltes definicions i es poden trobar a les enciclopèdies, però, resumidament, és una de les arts grosses, una crea-

que és bastant menys complicada. Evidentment, hi ha molts llibres imprescindibles, s'han de saber tots els moviments, escoles... En fi, s'ha d'estudiar.

-Permeti'm insistir. Una persona que no hi entengui, en veure els seus quadres pot arribar a copsar-los? O simplement dirà m'agrada o no m'agrada?

-Sí, però, segons qui ho diu a mi no m'interessa gens. Jo em quedaré exactament igual ja que l'afirmació que faci no té cap base. Si d'un grup d'un milió de persones només n'hi ha una considerada una autoritat en pintura, és aquell a qui jo vull con-

"Si es pot entendre en física nuclear, també es pot entendre en pintura"

ció de dues dimensions amb color o sense color resolta en un pla.

-I si hagués de definir la seva pintura?

-Ja ha sortit a tot arreu, i la veritat és que el que n'han dit els altres és molt correcte. És una derivació del cubisme, parlant més exactament, del cubisme expressionista... Utilitzant els colors del cubisme pur, molt sobris, i una composició feta al mil·límetre, molt pensada, extremament cerebral.

-Considera que és una pintura complicada per la gent?

-En general, la gent no en sap res de res de pintura. Però, no és una qüestió de ser o no ser llest, sinó de no haver-se'n volgut assabentar.

-Però també s'ha de tenir en compte que és una feina difícil entendre de pintura...

-Si es pot entendre en física nuclear, també es pot entendre en pintura, la qual cosa crec

vèncer amb la meua obra. Si a ell no li agrada, però a la resta sí, jo em quedaré «aplatanat» igual.

-La seva producció no és gran i el fet que hagi viscut la major part dels anys a Berga per a molts és l'explicació per la qual la seva obra no ha transcendit de la manera que ho hagués fet si hagués estat a Barcelona. Ho creu així?

-A mi no m'hi va obligar ningú a venir a Berga, ho vaig fer de manera voluntària. Evidentment, com més et mous i més ensenyes la teua obra, més se n'assabenten de què existeix... Però, en aquest sentit, sempre he estat molt mandrós. Quan estava a Barcelona feia una exposició cada dos anys, però des d'aquí també és més complicat. No em preocupa gaire per això, perquè si realment és bo ja se sabrà, i si no millor que no se'n parli gaire. A mesura que et fas

vell, si fas les coses amb honradesa, cada vegada en fas menys, perquè et costa més. No és que pinti menys que abans, al contrari, pinto molt més, però un quadre que abans acabava amb dos mesos ara hi estic un any.

-Però això no ho atribueix a la vellesa oi?

-No, no, no! Ho atribueixo a l'autoexigència. Ara remenant quadres vells per fer l'antològica a Berga, n'he trobat alguns que he pensat "està molt bé, ara no ho faries, però estan bé". Ara, la majoria no els exposaria. És la maduració que diuen. Jo crec que vas progressant i cada vegada ets més exigent, si més no en el meu cas. L'edat teòricament influeix negativament. Jo, a l'entrar a la vellesa, trobo que el raonament em funciona cada vegada més bé, però la memòria no. Són d'aquelles coses a què un s'acostuma. Per altra banda, t'afi-

nes amb moltes coses. És una qüestió de sensibilitat. A part naturalment del canvi de gustos.

-L'exigència és un altre dels trets característics del seu tarannà, ja que no l'ha imposada només en pintura...

-Sí, he intentat fer totes les coses el més bé que sabia. L'únic que puc dir jo mateix de la meua pintura és que és d'una honradesa absoluta. No hi ha ni una sola pinzellada que enganyi. Tot el que faig m'ha d'agradar, i això ja és una garantia, perquè sóc molt difícil d'acontentar.

-I això fa que també sigui una persona difícil de tractar?

-No ho crec pas! Vaja, si més no, no ho vull pas ser. Naturalment, com li passa a tothom, hi ha dies que estàs més ben humorat que uns altres, però no crec que tingui mal caràcter.

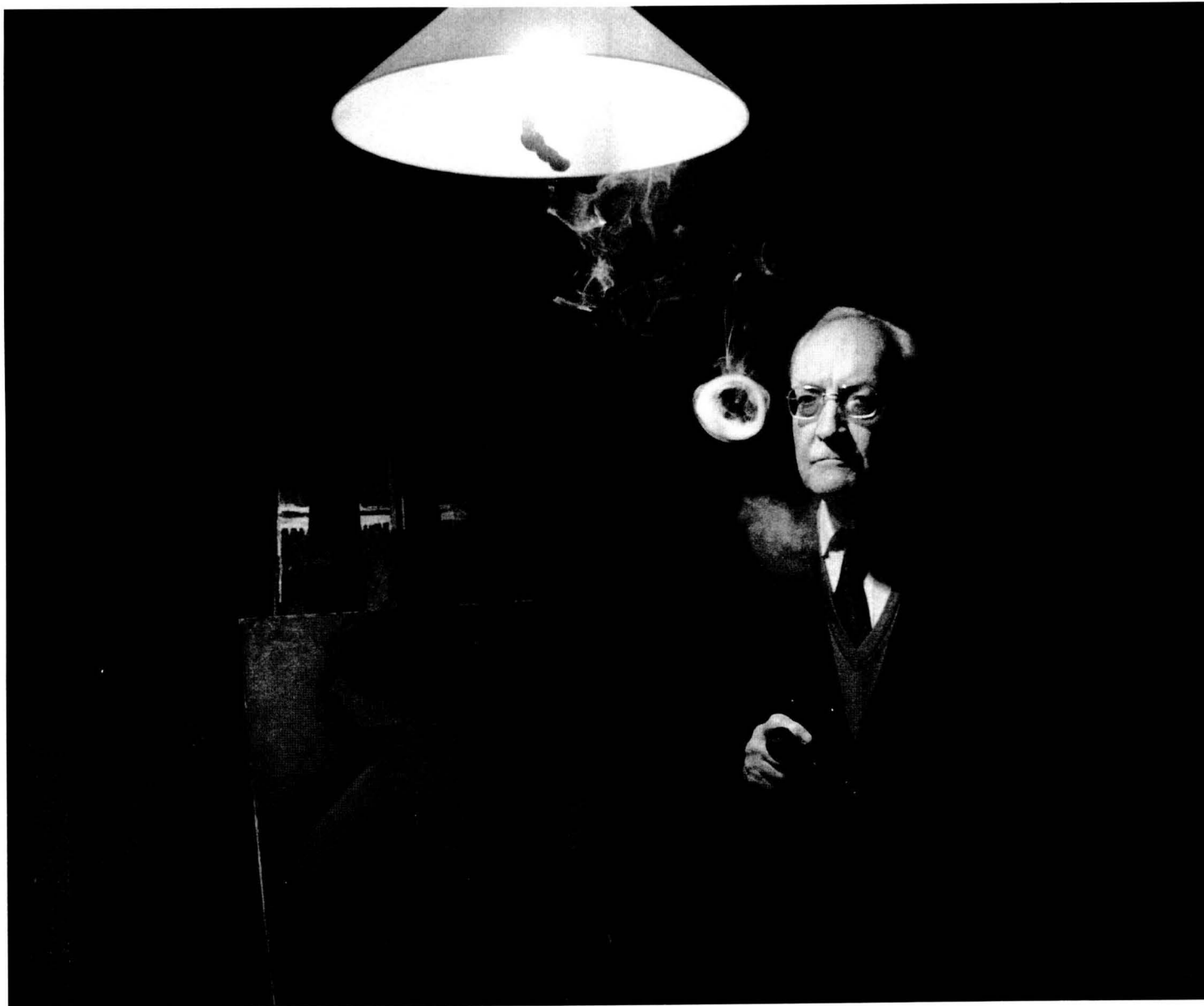
-Amb pintura, quina és la millor edat?

-Si no és un home excepcional, com el cas de Picasso, que pintava als 92 anys i ho feia excepcionalment bé, jo veig que el temps més bo, si són pintors de veritat, és sempre entre 35 i 50 anys. Prescindint de les activitats artístiques, jo crec que la millor època d'un home és també entre 35 i 45 anys, tot i que això sempre va lligat a d'altres coses com la situació econòmica. Això del senyor que passa gana i fred i escriu molt bé, com el Dostoievsky, són casos excepcionals. Per fer les coses ben fetes, has d'anar calent i tip.

-Vostè, però en la seva obra sempre tria els últims quadres...

-Jo no puc judicar, però a mi m'agraden més, sí.

"M'han vist com una persona tibada, però no puc pas anar pel carrer Major tocant la guitarra"

*“Allò que em fa més ràbia
és la crueltat, i allò que més
valoro és la bondat”*

-El títol dels seus quadres també està tan pensat com la resta de l'obra?

-En els quadres el títol no es posa per res més que per les crítiques, perquè sàpiguem com dir-los. No té més importància. Excepte aquells que tenen una anècdota, és clar...

La visió dels altres

-Què en pensa de la visió que té la gent de vostè?

-La gent que no em coneix sempre m'ha vist com una persona tibada i seriosa i, és clar, jo no hi puc fer res. No puc pas anar pel carrer Major tocant una guitarra. A mi em sembla que no sóc així, sóc bastant tractable, però a la meua carrera universitària això era allò que no s'acceptava “ser juez y parte”. No puc fer-hi res.

-Potser la gent ho atribueix al fet que hagi estat una persona solitària?

-La solitud m'agrada, perquè me l'he triat. Hi ha gent que no ho entén. Una cosa és

que la triïs i l'altra que hi estigués a la força. És una qüestió de temperament. No es pot convèncer a ningú d'això.

-Diu que li agrada estar sol, però sempre l'ha acompanyat un gos...

-Sí, m'agraden.

-I sempre els ha tingut de la mateixa raça, "bull terrier"...

-Sí, és una raça que m'agrada per la seva estètica. També són llestos, tot i que això ja és encertar-la, perquè en vaig tenir un que era ben boig. Sens dubte, el millor que he tingut ha estat el Dan, però el Tro, que és el que tinc ara, també és molt bona bèstia, pobret.

-No s'ha plantejat mai el fet de tenir fills, per exemple?

-A mi els nanos no m'han agradat mai... No hi ha cap explicació. A mi més aviat m'empipen. Tot i que això no vol dir que no en trobi algun de graciós. La majoria, però, eren d'aquells que els deien "fes-li una gràcia al senyor...", i et feien saltar un ull! Als meus amics quasi a tots els ha passat el mateix que jo.

-Per tant, no deu donar importància a la descendència i al fet que s'acabin les nissagues...

-Jo, cap ni una. Qui li donava molta importància era el meu pare. Quan va néixer el meu nebot ja es va donar per tranquil·litzat, tot i que més tard també es va morir. El meu pare, però, ja no ho va veure. El cognom De Martín s'acaba... Dos i dos són quatre.

-En les seves paraules sempre troba lloc per als amics. Han estat sempre tan importants per vostè?

-Sí, les bones amistats les tinc posades molt amunt. I jo n'he tingut molts d'amics, d'aquells que si els necessites per alguna cosa només caldria demanar-los-hi.

-A l'acte d'homenatge va dir una cosa...

-A l'acte d'homenatge, no val res del que vaig dir, eh?

-Per què? Perquè estava emocionat...

-Perquè ja estava tot dit.

-Però no pot negar que es va emocionar?

-Home en certa manera sí, això no ho puc negar. La veritat és que no hi estava massa acostumat a passar per coses d'aquestes. Les medalles me les donaven a batxillerat, però d'això ja fa molts anys...

El record que en quedí

-La mort li fa por?

-Home, diguem que no em fa gaire gràcia... Jo, anar a passejar per la via del tren no hi aniré, per si de cas.

-I la mort dels altres?

-Si són amics m'afecta i m'ho agafo molt malament. Tot i que no era una persona, una de les morts que em va afectar profundament és la del Dan, un dels gossets més llestos dels que he tingut. Veure'l morir és un dels moments més angoixants que recordo.

-Com li agradaria que se'l recordés?

-Jo, de llibres, ja sóc en uns quants, i no m'ha calgut morir-me. És una cosa que no m'ha tret gaires hores de son, tot i que és clar que m'agradaria que se'm recordés, sempre en bo.

-Per vostè o per la seva obra?

-Això va lligat. Per guapo no serà pas, i per campió d'esgrima tampoc. Ha de ser per allò que he fet, i en el meu cas està clar.

-Què és el més important a la vida?

-Moltes coses. Una vegada em van preguntar una cosa que em sembla que sí que em defineix una mica. Em van demanar què era el que em feia més ràbia, i vaig dir la crueltat.

-Deixi'm, doncs, que jo li preguntí en positiu. Què és el que més li agrada?

-La bondat, amb lletres majúscules. A més ho he tingut clar des de molt petit.

-Segueix l'actualitat?

-No. De vegades ho dic, i la gent es fa un fart de riure, però és una cosa certa. Estic subscrit a *La Vanguardia* perquè ja ho estava el meu pare, però llegeixo les lletres grosses de davant i les necrològiques, les històries de Fred el gosset i la previsió del temps.

Durant l'estona que hem parlat una estufeta elèctrica s'ha encarregat d'escalfar l'aire de la petita habitació que serveix d'estudi a De Martín. A fora fa fred i plovisqueja una mica. "Porta paraigua? Permeti'm que n'hi deixi un". Fred, distant, tibet, seriós..., són adjectius que queden lluny del tracte i les maneres d'aquest senyor de Berga.

Sílvia Culell Vilanova

Periodista

foto vídeo
LUIGI
C/. Ciutat, 21 - 08600 Berga
tel. 93 821 02 17 Fax 93 822 07 37